

WAK!

Wędrujące Ale Kino!
Festiwal Filmów Młodego Widza

2017

nr. 8

Scenariusz lekcji do filmu *Nazywam się Cukinia* (reż. Claude Barras, Francja, Szwajcaria 2017)

Autorka: Zuzanna Różycka

Temat zajęć: Prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie.

Czas realizacji: 1-2 godziny lekcyjne

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa, klasy IV-VI

Zagadnienia edukacyjne:

- przyjaźń – kogo nazywamy przyjacielem i jak dbać o przyjaźń,
- trudne emocje, sytuacje problemowe – jak je rozpoznać,
- sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach,
- terapeutyczna moc filmów.

Cele operacyjne:

Uczeń/uczennica:

- rozumie pojęcie przyjaźni i potrafi definiować zachowania określone jako *przyjacielskie*,
- potrafi komunikować się z rówieśnikami i aktywnie szuka wspólnych cech i zainteresowań,
- empatycznie zauważa zmiany w relacji głównych bohaterów filmu, potrafi opisywać rozwój przyjaźni bohaterów i określa przyczyny zmian w ich wzajemnym nastawieniu do siebie,
- wie, w jaki sposób konstruktywnie radzić sobie ze stresem i w sytuacjach trudnych emocjonalnie,
- rozróżnia dobre i złe sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych emocjonalnie i rozumie, jak poszczególne formy radzenia sobie z negatywnymi emocjami pomagają lub przeszkadzają w uporaniu się z problemami.

Metody i formy pracy:

- praca grupowa,
- praca indywidualna,
- rozmowa kierowana,

- dyskusja,
- zajęcia plastyczne.

Pomoce dydaktyczne:

- brystole/duże arkusze papieru,
- pisaki,
- kartki papieru A5 lub A4, długopisy/kredki,
- arkusze papieru/bibuły,
- patyki, listewki,
- sznurek/wstążka.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie.

Uczniowie wymieniają znane im powiedzenia/cytaty o przyjaźni i wyjaśniają, co one znaczą. Nauczyciel może też przeczytać dzieciom poniższe zdania i zapytać o ich znaczenie oraz o to, czy dzieci zgadzają się z nimi i dlaczego:

- *Prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie.*
- *Kto znalazł przyjaciela, skarb znalazł.*
- *Kto wszystkich chce mieć przyjaciółmi, żadnego nie ma przyjaciela.*
- *Kto ma przyjaciół, jest jak step rozległy, kto ich nie ma – jest jak dłoń mały.*
- *Przyjaciel w podróży lepiej niż pieniądź posłuży.*
- *Przyjaciel – ktoś, przed kim można głośno myśleć.* (Ralph Emerson)
- *Przyjaźń to nie tylko wspianały prezent, lecz także ustawiczna praca.* (Ernest Zacharias)

Nauczyciel zachęca uczniów do tego, by opowiedzieli o przyjaźni w swoim życiu lub przytoczyli historie przyjaźni ze znanych im filmów i książek.

Nauczyciel pyta: Co sprawia, że się zaprzyjaźniamy? Czy można się przyjaźnić z każdym? Czy tylko przyjaciele zachowują się po przyjacielsku? Czy obcy człowiek może zachować się jak nasz przyjaciel? Nauczyciel pyta uczniów o to, kto był dla kogo przyjacielem w filmie *Nazywam się Cukinia* i dlaczego? Nauczyciel zwraca uwagę, że w filmie jak przyjaciele (poza rówieśnikami) zachowywali się również m.in. policjant i opiekunowie z domu dziecka. To dobry punkt wyjścia na kolejne lekcje do rozmów z uczniami o służbach ratunkowych (policji, pogotowiu, straży pożarnej, psychologu itp.).

Następnie nauczyciel zadaje pytanie o to, czy Cukinia i Simon się przyjaźnili. Jakie kryzysy przechodziła ich relacja? Co ich łączyło, a co dzieliło? Poszczególne etapy przyjaźni tej dwójki bohaterów można rozpisać na tablicy. Przykładowy plan zdarzeń mógłby wyglądać następująco:

1. Cukinia przyjeżdża do domu dziecka i poznaje jego wychowanków.
2. Simon dokucza Cukinii i innym dzieciom, przeżywa Cukinię kartoflem.
3. Simon zabiera Cukinii latawiec i puszcza go z innymi dziećmi, podczas gdy Cukinia śpi.

4. Simon i Cukinia biją się i rozmawiają z panią dyrektor.
  5. Simon pierwszy raz zwraca się do Cukinii jego ulubionym przezwiskiem (od tej pory przestaje nazywać go kartoflem).
  6. Simon zwierza się Cukinii i opowiada mu historię swoją i innych dzieci, zachęca chłopca do zwierzeń.
  7. Simon przestaje dokuczać innym dzieciom.
  8. Dzieci wyjeżdżają na zimowisko.
  9. Simon pomaga Cukinii ukryć Camille w samochodzie policjanta, a następnie pomaga Camille zdemaskować zachowanie jej ciotki.
  10. Cukinia i Camille dowiadują się, że zostaną adoptowani przez policjanta.
  11. Simon jest smutny i zły z powodu wyjazdu przyjaciół.
  12. Cukinia przekonuje chłopca, że ich przyjaźń przetrwa rozłąkę.
  13. Chłopcy ściskają się na pożegnanie i rozstają się w przyjaźni.
- Nauczyciel pyta, czy tylko relacja tej dwójki bohaterów się zmieniała, czy oni również. Podsumowaniem zadania jest zauważenie, że praca nad relacją z przyjacielem, rodzeństwem, rodzicami to również praca nad sobą i własnym charakterem.

2. Szukanie wspólnych cech.

Uczniowie dobierają się w pary/grupy (w zależności od wielkości klasy), w których się nie znają/rzadziej spędzają czas (nauczyciel czuwa nad tym podziałem i w razie czego interweniuje, by dzieci rzeczywiście pracowały z osobami, z którymi nie pracują na co dzień).

Zadaniem uczniów jest w ciągu 5-minutowej rozmowy znaleźć jak najwięcej rzeczy, które ich łączą. Nauczyciel sugeruje, żeby były to konkretne cechy/zainteresowania, nie ogólne, takie jak „lubimy czytać książki”, ale szczegółowe, np. „lubimy czytać książki Małgorzaty Musierowicz / książki o detektywach” itp.

Po 5 minutach nauczyciel pyta uczniów, co ich łączy. Gratuluje dzieciom, że znalazły kilka cech wspólnych (warto pogratulować, nawet jeśli jakaś para znalazła tylko 2-3 cechy). Pyta, czy są zaskoczone. Podsumowuje, że często nie znamy ludzi, którzy chodzą z nami do klasy, mieszkają w mieszkaniu/domu obok. Czasem kogoś nie lubimy, nie mamy ochoty poznawać, bo wydaje nam się zupełnie inny od nas, a kiedy chwilę porozmawiamy, znajdujemy wiele wspólnych cech i zainteresowań.

3. Problemy w życiu i zdarzenia traumatyczne.

Nauczyciel pyta uczniów: z jakimi problemami Wy stykacie się na co dzień? Co Was złości, smuci, czego się obawiacie? Nauczyciel dzieli tablicę na pół. Odpowiedzi klasy zapisuje po lewej stronie.

Następnie pyta: z jakimi problemami zetknęli się bohaterowie filmu? Odpowiedzi zostają zapisane po prawej stronie tablicy.

Nauczyciel podsumowuje: czasami wydaje się nam, że nasz problem jest nic nie znaczący, kiedy np. porównamy go z problemami bohaterów filmu, ale innym razem mamy wrażenie, że jest nie do pokonania, ogromny, tak że nas przerasta. Nauczyciel podkreśla, że nie ma problemów mniejszych i większych, dla każdego jego problemy są najważniejsze i warto o nich rozmawiać, nie zamykać się w sobie. Czasem rozmowa pozwala nam zatrzymać problem na etapie, kiedy jest mały, a czasem ogromny problem wydaje nam się po rozmowie nieco mniejszy i mniej przerażający.

4. Praca w grupach:

Nauczyciel dzieli uczniów na kilkusobowe grupy, którym rozdaje brystole. Następnie pyta: jak bohaterowie filmu radzili sobie ze swoimi trudnościami?

Nauczyciel prosi, by uczniowie podzielili brystol na dwie części i w jednej zapisali dobre, a w drugiej złe sposoby, których używali bohaterowie filmu. Każda grupa prezentuje efekty swojej pracy i wspólnie z nauczycielem omawiają, dlaczego dany sposób jest dobry/zły.

Nauczyciel pyta o sposoby, które dzieci stosują w odniesieniu do swoich problemów oraz takie, które stosują ich rówieśnicy, rodzice itp. (dobre i złe w ich ocenie) i zapisuje je analogicznie na tablicy. Pyta, dlaczego dany sposób jest dobry/zły, czyli jak wpływa na poradzenie sobie z daną sytuacją. Uważnie śledzi wypowiedzi dzieci i w razie czego (bez moralizowania) wyjaśnia, np. dlaczego warto/nie warto stosować dany sposób do rozwiązywania problemów.

Przykłady złych sposobów radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach:

- niszczenie rzeczy, np. książek, mebli,
- picie alkoholu, branie narkotyków,
- zamykanie się w sobie, ucieczka w samotność,
- robienie sobie krzywdy fizycznej i psychicznej (np. poprzez odmawianie sobie przyjemności, karanie się),
- robienie krzywdy innym,
- objadanie się słodyczami.

Przykłady dobrych sposobów radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach:

- rozmowa z przyjacielem/rodzicami/nauczycielem,
- rozmowa z pedagogiem szkolnym/psychologiem,
- słuchanie muzyki, która poprawia humor,
- pójście na spacer,
- hobby,

- czytanie książki, obejrzenie filmu,
- pisanie pamiętnika.

Wskazówka: Przy ostatnim punkcie nauczyciel może nawiązać do filmu i zapytać: jakie filmy poprawiają nam humor? Czy tylko komedie/filmy z happy endem są dobre na sytuacje, w których jest nam smutno, jesteśmy źli?

Czy *Nazywam się Cukinia* jest filmem, który „pomaga”? Czy zakończenie filmu jest dobre, czy nie? Dlaczego? Czy wolimy filmy, które dobrze się kończą, czy nie? Dlaczego? Po co nam smutne filmy? Dlaczego to nie wstyd płakać na filmie?

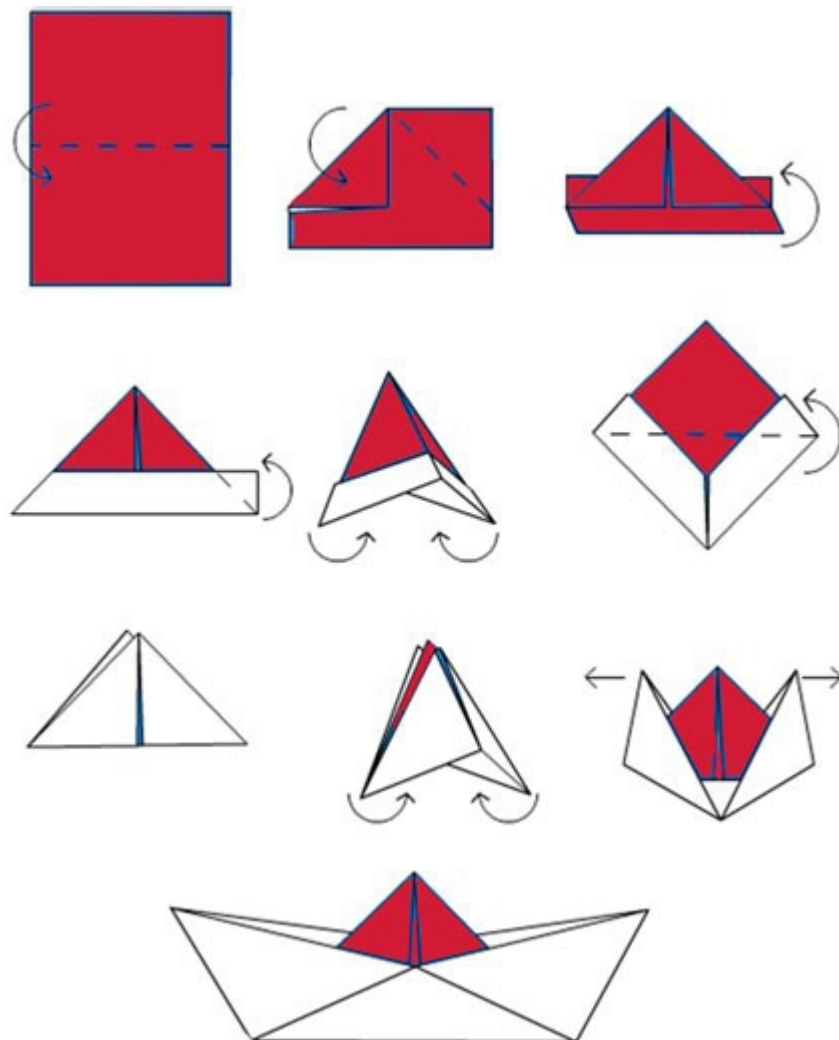
Nauczyciel mówi, że filmy z happy endem, komedie poprawiają nam humor na chwilę, ale często to filmy, o których długo potem myślimy, których fabuła nas porusza, dokonują zmian w naszym sposobie myślenia, patrzenia na świat, własne i cudze problemy.

5. Praca plastyczna - składanie latawca / łódki z papieru – 2 warianty do wyboru przez nauczyciela w zależności od oceny potrzeb w klasie.

Wersja z łódką: Na kartce papieru (najlepiej wykorzystać taki papier, który łatwo się rozpuszcza/rozkłada) każdy z uczniów maluje, zapisuje (forma dowolna) coś, co jest dla niego trudne, czego się boi. Dzieci nie omawiają tego na forum i nie muszą się tym dzielić z rówieśnikami ani nauczycielem (nauczyciel czuwa nad prywatnością tych zapisków). Kartkę z rysunkiem składają w łódeczkę (załącznik 1). Klasa idzie na spacer nad rzekę lub jezioro i puszcza łódeczki, które odpływają. Kiedy łódeczki znikną na horyzoncie nauczyciel mówi, że z odpowiedniej perspektywy nasze problemy mogą kiedyś wydać nam się mniejsze, aż w końcu znikną i o nich zapomnimy. Czasem wystarczy czas, a czasem warto wyrazić to, co czujemy (tak jak w ćwiczeniu rysowaliśmy swoje problemy) i jeśli będziemy gotowi to podzielić się tym z kimś nam bliskim.

Wersja z latawcem: na dużym arkuszu cienkiego papieru dzieci malują coś, za czym tęsknią, o czym marzą, czego pragną. Z gałązek znalezionych w lesie/parku budują latawiec i mocują na nim swój rysunek. Cała klasa wychodzi na boisko i puszcza latawce. Nauczyciel mówi, że tak jak lekkie latawce unoszą się na wietrze wznosząc się do nieba, tak niektóre nasze marzenia, jeśli nad nimi będziemy pracować (analogia do budowy latawca), mogą się kiedyś spełnić.

Załącznik 1 – łódka z papieru (origami)

Źródło ilustracji: <http://joemonster.org/art/16681>

O Autorce:

Zuzanna Różycka – absolwentka psychologii na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Specjalistka Zespołu Edukacji w Multikinie, prowadzi również zajęcia z psychologii na Kursie Przygotowania Pedagogicznego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.